

Homilie v předvečer slavnosti Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu

Po úvodním pozdravu:

Zítřka, 8. prosince, slaví církev po celém světě jeden ze tří zasvěcených (přikázaných) svátků Panny Marie, svátek Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu. Dnešní mše svatá, slavená v tomto kostele pravidelně každý první čtvrtek v měsíci ve spolupráci s duchovní správou studentů a absolventů právnické fakulty Univerzity Karlovy pro širokou veřejnost, bude z mešního formuláře ze zítřejšího svátku.

Každý z koncelebujících kněží si jistě zvolil úmysl, na který tuto mši obětuje.

Dovolte, abych se svěřil, na jaký úmysl ji dnes budu sloužit já. Bude to na poděkování za Boží milost, na jejímž základě jsem byl 7. prosince 1972 večer, tedy přesně před 51 lety, přijat do lůna katolické církve. Víru Kristovu jsem přijal roku 1955, ve svých 15 letech, v evangelickém sboru. Ale v roce 1972 dospěl k nutnosti doplnit svou víru v katolickém společenství a přijímat všechny svátosti ustanovené Pánem Ježíšem. P. Jan Blesík, redemptorista, jenž si odseděl v kriminálu 11 let a který mě v kostele v Nerudově ulici do církve přijal, mě povzbuzoval: neotálej! Viš o kolik milostí bys bez svátostí v katolické církve přišel?

Nyní se zamysleme nad svými hříchy a litujme jich, abychom...

*Gn 3, 9–15.20, 98 (97), Ef 1, 3–6. 11–15
Evangelium podle svatého Lukáše, 1, 26–38*

Homilie

Vážení přátelé, bratří a sestry!

Z 3. kapitoly knihy Genesis, tedy první Mojžíšovy, jsme přečetli zprávu o prvotním hříchu, který tíží celé lidstvo. První lidé, stvoření z lásky Boží, jako společenství muže a ženy stvoření, podlehli našeptávání padlého anděla, d'ábla, který se při své svobodné vůli, ale ve své pýše vzepřel svému Stvořiteli slovy: *nebudu sloužit!* Snad jeho pýchu, kterou si v rozporu s Boží vůlí vypěstoval, zranilo vědomí, že tak nízký tvor jako je člověk, sice s nesmrtelnou duší, ale se smrtelným tělem, bude z Boží vůle postaven nad věčné netělesné bytosti, anděly. Matka Spasitele světa, bohočlověka Ježíše Krista, tedy pouhý člověk, bude povýšena nad anděly, bude vedle svého Syna Královnou nebes.

Hanebné dílo se padlému andělovi v podobě hada podařilo, ač nemuselo. První lidé se ukázali jako slaboši. Uvěřili d'ábově populistické lži. Prý se člověk Bohu neposlušný, tedy takový, který pozře ovoce ze zakázaného stromu, stane rovný Bohu. Bude posuzovat co je dobré a zlé, podle svého, bez Boží ingerence. To lahodilo jejich ješitnosti. Jejich následující čin, pozření ovoce vzpoury proti Bohu, se dokonce líbil takovým myslitelům, jako byl Kant, Schiller a Hegel. Bohu se však nelíbil, a nelíbí se ani Boží církvi ani nám.

Nebyla to bohorovnost, kterou první lidé svou vzpourou získali. Bylo to vědomí, že bez Boha jsou ubozí a nazí, takové bezbranné bytosti ještě slabší než zvířata, která jsou k obraně

uzpůsobena. Kdo ti pověděl, říká Bůh Adamovi, že jsi nahý? Nejde o stud, který má chránit přirozený sexuální život a činit jej v manželství tajuplným a krásným. Jde o vědomí ubohosti člověka „bez Boha na zemi“. Prvotní hřích byl na světě. Nepřestal tížit ani první lidi, ani jejich potomky. Proto byl v církvi nazýván také dědičným hříchem.

Člověk nežije svůj život zde na zemi osamoceně jako nějaký solitér a vypíchnuté individuum, ale v kolektivu. Jeden ovlivňuje druhého. Jsme tvorové kolektivní. Už u novorozeněte je zřejmé, že bude, jak nabude rozumu, hřešit. Proto je pro nás tak důležité vykupitelské dílo Ježíšovo a jeho oběť na kříži. Tak se stává křest, ať už udělený v dospělosti nebo v dětství, smazáním prvotního hříchu. Avšak jeho následky, tj. celkový sklon k hříchu, neseme nadále. Proto nás zachraňuje svátost smíření, tedy rozhrěšení po svaté zpovědi.

Boží hněv odsoudil ten první a nejtěžší hřích zde na zemi. Ani to jinak nemohlo být. Ale to patří k Božím vlastnostem: je spravedlivý a při tom nekonečně dobrý. A tak přináší naději. Vybírá si ženu, tu slabší z lidského páru, aby skrze ni přišla spása na svět. Bůh ustanovuje nepřátelství mezi potomstvem d'ábovým a potomstvem první ženy. Dábel nám bude nadále škodit, potře patu ženina potomstva, ale ženino potomstvo zvítězí: rozdrtí d'áblovi hlavu. Je jedno, zda to přeložíme jako tradiční *ipsa conteret*, tedy ona, jak učinil svatý Jeroným při sepsání Vulgáty, či *ipse conteret* podle novějších překladů. Ať už ona, či ono, zničí d'ábla. Tento Boží příslib nazval církevní otec sv. Irenej již kolem roku 200 jako *protoevangelium* o vítězství Kristově nad Antikristem.

Hřích první Evy napravila poslední Eva, Panna Maria. Neboť na andělovo zvěstování neodmítla počít Spasitele lidstva, a to z Ducha svatého, bez přispění muže, tedy dovolila tak podivnou, riskantní a nebezpečnou věc. Vyžádala si vysvětlení, a když se jí dostalo, řekla *Staň se mi podle slova tvého*. Toto její pokorné *fiat* je pro naši existenci tím nejpodstatnějším. Boží Syn se vtělil. Neposlušnost byla nahrazena poslušností. Moc prvotního hříchu nad všemi ztratila svou sílu, i když přetrvává až do konce tohoto věku.

Narození Pána Ježíše z Panny Marie slavíme z moudrého rozhodnutí papeže Silvestra I. každým rokem 25. prosince. Nadpřirozené početí Pána Ježíše pak přesně 9 měsíců předtím, 25. března. Jak k němu došlo, to jsme před chvílí přečetli ve zprávě sv. Lukáše v první kapitole jeho evangelia.

Křesťané, každoročně rozradostňováni oběma událostmi a jejich oslavami, začali uvažovat, jak by oslavili i příchod Matky Boží Panny Marie na svět, její narození i početí. Svátek Narození Panny Marie slavíme 8. září. Odečteme-li od tohoto data 9 měsíců, pak svátek početí Panny Marie se ustálil na 8. prosinec.

Na křesťanském východě se již v antické době zrodila myšlenka, že také početí Panny Marie bylo něčím zvláštním. Pán Ježíš není spojen s hříchem vůbec. Vždyť je vtělený Bůh a Bůh nemůže zhřešit. Je pravda a dobro samo. Jako člověk byl Ježíš ovšem podroben pokušením. Ale zvítězil nad nimi. Panna Maria však není Božím vtělením, je na rozdíl od svého Syna jenom člověk. Mohl se bohočlověk Ježíš Kristus narodit ze ženy, která byla podrobena prvotnímu hříchu tak, jako všechny ostatní ženy a muži na světě? To nedávalo smysl. Rodilo se vědomí, že Panna Maria byla počata bez zatížení prvotním hříchem. Na rozdíl od Ježíše byla počata biologicky obvyklým způsobem, tedy z manželského soužití svých rodičů, kterým církev dala na základě starodávné tradice jména svatá Anna a svatý Jáchym. Ale přece jen se při jejím zplození udál z Boží milosti zázrak, ne duchovní a biologický jako v případě Ježíše, ale jen duchovní. Byla přímým Božím zásahem vyňata z moci prvotního hříchu. Mohla zhřešit osobním hříchem, ale ani to se nestalo. Což je její zásluha. Ale pro zásluhy svého Syna byla

uchráněna toho nutkavého prvotního hříchu. Proč ta mimořádná milost Boží k Marii z rodu Davidova, dceři Jáchyma a Anny? Bůh je přece vševědoucí a přítomný ve všech časových bodech zároveň. Tedy věděl při početí Panny Marie, že ze své svobodné vůle poslechne a řekne na zvěstování andělovo: *staň se mi podle slova tvého*. A proto ji vyňal z moci prvotního hříchu.

Nezbývá nám než obdivovat se jasnožřivosti katolické církve, že v průběhu staletí dotáhla v duchu Písma svatého i svaté Tradice myšlenku početí Panny Marie bez poskvrny prvotního hříchu. 8. prosinec je slaven nejen jako obyčejné početí Mariino, ale i jako početí s uvedeným nadpřirozeným prvkem. A je to pro naši duši velmi užitečné, toto vědomí. V nejistotách dnešního světa, bloudění uprostřed všelijakých zmatených ideologií, jsme posilováni jistotou posvátné nauky naší církve, církve Ježíše Krista, Spasitele světa.

Na závěr pár historických údajů o tom, jak milost Boží v církvi postupovala a tajemství Neposkvrněného početí Panny Marie v myslích věřících i pastýřů se rozhojňovalo. V raném středověku se tato víra rozšířila z východní církve do všech italských zemí a kolem roku 1000 – světe div se – zakotvila v té chladné, racionalistické Anglii. Velkým hlasatelem dogmatu o Neposkvrněném početí byl svatý Anselm z Canterbury. Do Čech přichází kolem roku 1200. Roku 1476 rozšířil papež Sixtus IV. slavení svátku Neposkvrněného početí na celou církev. Po myšlenkové rozvrácenosti, do níž lidstvo upadlo po mnoha výstřelcích tzv. osvícenství a jeho vyvrcholení v policejních režimech v průběhu první poloviny 19. století přichází na pomoc lidstvu ještě větším přiblížením tohoto důležitého článku víry. 8. prosince 1854 závazně vymezil papež Pius IX. učení o neposkvrněném početí Panny Marie a prohlásil je za článek katolické víry. Radujme se, že náš domov v katolické církvi je tak krásně zajištěn. Stále rozjímejme život Pána Ježíše i Panny Marie.

Amen.

*Duchovní správa právníků v Praze, 7. prosince 2023, na 30. výročí založení SPCP,
křížovnický kostel sv. Františka u paty Karlova mostu v Praze*

P. Jiří Rajmund Tretera OP